

0311 ეკონომიკა ECONOMICS**ლოჯისტიკის განვითარების ეკონომიკური სტრატეგია საქართველოში****ზურაბ ჩადუნელი****საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს****საჰაერო თავდაცვის ბრიგადა****E-mail: zura.chaduneli1@gmail.com****რეზიუმე**

საქართველოსთვის, როგორც ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი ქვეყნისთვის, ლოჯისტიკის განვითარება წარმოადგენს სტრატეგიულად მნიშვნელოვან მიმართულებას, რომელიც განსაზღვრავს ეკონომიკური ზრდის ტემპებს, ინვესტიციების მიმზიდველობასა და გლობალურ ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობას. გლობალიზაციის პროცესმა და საერთაშორისო ვაჭრობის დინამიკურმა ზრდამ მნიშვნელოვნად გაზარდა ევექტიანი ლოჯისტიკური სისტემების როლი, რაც საქართველოსთვის ქმნის როგორც შესაძლებლობებს, ისე გამოწვევებს. ბოლო ათწლეულში საქართველომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა სატრანსპორტო და ლოჯისტიკური ინფრასტრუქტურის განვითარებაში. მიუხედავად ამისა, ჯერ კიდევ თვალსაჩინოა ისეთი პრობლემები, როგორიცაა სატრანსპორტო დერეფნების არასაკმარისი ინტეგრაცია, საბაჟო და სასაზღვრო პროცედურების ხანგრძლივობა, ტექნოლოგიური დანერგვის დაბალი დონე, მწვენი ლოჯისტიკის მიმართულებით ჩამორჩენა. სტატიაში გაანალიზებულია ლოჯისტიკური სისტემის განვითარების ძირითადი მიმართულებები და მათი გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე. **პირველ რიგში**, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სატრანსპორტო დერეფნების მოდერნიზებას და მათ შესაბამისობას საერთაშორისო სტანდარტებთან. „შავი ზღვის პორტები - შუა კორიდორის“ კონტექსტში საქართველო შეიძლება იქცეს მნიშვნელოვან ცენტრად (ჰაბად), რომელიც უზრუნველყოფს ევროპის, კასპიისა და აზიის ქვეყნებთან სწრაფ და ეფექტიან კავშირს. **მეორე**, ტექნოლოგიური ინტეგრაცია წარმოადგენს კრიტიკულ კომპონენტს. ციფრული პლატფორმების დანერგვა, ბლოკჩეინ ტექნოლოგიების გამოყენება და სმარტ-ლოჯისტიკა მნიშვნელოვნად ამცირებს ოპერაციულ ხარჯებს და ზრდის სიზუსტეს. ასეთმა ინოვაციებმა შეიძლება საქართველო აქციოს რეგიონის მოწინავე ქვეყანად ლოჯისტიკურ მომსახურებაში. **მესამე**, მწვენი ლოჯისტიკა და ეკოლოგიური სტანდარტების დაცვა თანდათან იქცევა საერთაშორისო მოთხოვნად. საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია ენერგოეფექტიანი ტრანსპორტის ხელშეწყობა, ალტერნატიული ენერგიის გამოყენება და ნახშირბადის ნაკადის შემცირება. ეს გააუმჯობესებს ქვეყნის საერთაშორისო იმიჯს, გაზრდის მისი პროდუქციის კონკურენტუნარიანობას გარემოსდაცვითად მგრძნობიარე ბაზრებზე. **მეოთხე**, კერძო და საჯარო სექტორებს შორის პარტნიორობა წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ სტრატეგიულ ინსტრუმენტს. სახელმწიფოს როლი მდგომარეობს ლიბერალური და სტაბილური პოლიტიკის უზრუნველყოფაში, ხოლო კერძო სექტორის ჩართულობა აუცილებელია ინფრასტრუქტურულ ინვესტიციებში, ინოვაციურ ტექნოლოგიებში და მომსახურების ხარისხის ზრდაში. კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ ლოჯისტიკის სისტემური განვითარება ხელს შეუწყობს საგარეო ვაჭრობის დინამიკის გაუმჯობესებას და შექმნის ახალ შესაძლებლობებს შიდა ბაზრის ეფექტიანობისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ლოჯისტიკა, ეკონომიკური სტრატეგია, საქართველო, სატრანსპორტო დერეფნები, ციფრული ტექნოლოგიები, მწვენი ლოჯისტიკა, საინვესტიციო გარემო, რეგიონული ჰაბი

შესავალი

ლოჯისტიკა თანამედროვე ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი დარგია, რომელიც განსაზღვრავს არა მხოლოდ ბიზნესების ეფექტიანობას, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დონეს, გლობალურ კონკურენტუნარიანობასა და საერთაშორისო ბაზრებზე ინტეგრაციის ხარისხს. როგორც აღნიშნავს, ლოჯისტიკა და მიწოდების ჯაჭვების მართვა იქცა სტრატეგიულ ინსტრუმენტად, რომელიც ქვეყნის ეკონომიკის ზრდასა და მდგრადობას უზრუნველყოფს. თანამედროვე ეკონომიკურ გარემოში კონკურენცია სულ უფრო მეტად ეფუძნება არა მხოლოდ პროდუქციის ფასსა და ხარისხს, არამედ ლოჯისტიკური სისტემების მოქნილობას, სისწრაფესა და ტექნოლოგიურ ინტეგრაციას [2; 11].

გლობალიზაციის პირობებში, როდესაც საერთაშორისო ვაჭრობის მოცულობა დინამიკურად იზრდება, ევექტიანი ლოჯისტიკა იქცევა საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების აუცილებელ წინაპირობად [6]. ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ლოჯისტიკური ინფრასტრუქტურა და სატრანსპორტო დერეფნების ინტეგრაცია პირდაპირ განსაზღვრავს ქვეყნის პოზიციას მსოფლიო ეკონომიკაში. ამ კონტექსტში საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა განსაკუთრებულ უპირატესობას წარმოადგენს, რადგან ქვეყანა მდებარეობს ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელ გზაჯვარედინზე და შეუძლია იქცეს ერთ-ერთ მთავარ სატრანზიტო და ლოჯისტიკურ ჰაბად სამხრეთ კავკასიასა და შავი ზღვის რეგიონში.

მიუხედავად ამ პოტენციალისა, მსოფლიო ბანკის მონაცემები [8; 4] აჩვენებს, რომ საქართველო ჯერ კიდევ ჩამორჩება რეგიონის მოწინავე ქვეყნებს, განსაკუთრებით ისეთი კრიტერიუმებით, როგორიცაა

საბაჟო პროცედურების ეფექტიანობა, ინფრასტრუქტურის ხარისხი და ლოჯისტიკური მომსახურების სანდოობა - OECD-ის ანგარიშის მიხედვით [5; 21].

ლოჯისტიკის სექტორის მდგრადი განვითარება საქართველოში მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია, როგორც სახელმწიფო პოლიტიკის გრძელვადიან სტრატეგიებზე, ისე კერძო სექტორის ჩართულობაზე ინოვაციური ტექნოლოგიებისა და „მწვანე ლოჯისტიკის“ დანერგვაში.

ბოლო წლებში განხორციელებულმა პროექტებმა - ახალი ავტომაგისტრალების მშენებლობა, სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის განახლება, პორტებისა და საჰაერო კავშირების მოდერნიზება - მართლაც შექმნა წინაპირობები სექტორის განვითარებისათვის. თუმცა, ანგარიშებში ხაზგასმულია, რომ საკმარისი არ არის მხოლოდ ფიზიკური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა. აუცილებელია სატრანსპორტო დერეფნების ეფექტიანი მართვა, საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფართო ინტეგრაცია და სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობების გაძლიერება [7].

გარდა ამისა, თანამედროვე ლოჯისტიკური სტრატეგიები სულ უფრო მეტად ემყარება მდგრადობასა და ეკოლოგიურ ფაქტორებს. მწვანე ტრანსპორტი, ენერგოეფექტური გადაწყვეტილებები და ნახშირბადის ნეიტრალიტეტი იქცა გლობალურ დღის წესრიგად. ევროკავშირის ბაზრებთან ინტეგრაციისას საქართველოსაც მოუწევს მწვანე ლოჯისტიკის მიმართულებით რეალური ნაბიჯების გადადგმა [8].

ამგვარად, ლოჯისტიკის განვითარების ეკონომიკური სტრატეგიის განსაზღვრა საქართველოში არა მხოლოდ ეკონომიკური მიზანია, არამედ ეროვნული უსაფრთხოების, გეოპოლიტიკური პოზიციონირების და საერთაშორისო პარტნიორობის თანამშრომლობის ერთ-ერთი უმთავრესი წინაპირობაა. მოცემულ სტატიით წარმოდგენილ კვლევაში სწორედ ამ საკითხებზე არის ფოკუსირება გაკეთებული: რა გამოწვევები არსებობს დღეს ლოჯისტიკურ სექტორში, როგორ შეიძლება საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება და რომელი სტრატეგიული მიმართულებები არის ყველაზე კრიტიკული - სატრანსპორტო დერეფნების მოდერნიზება, ციფრული ტექნოლოგიების დანერგვა, მწვანე ლოჯისტიკის განვითარება და სახელმწიფო-კერძო სექტორის სინერგია.

ძირითადი ნაწილი

1. ლოჯისტიკის განვითარების მნიშვნელობა ეკონომიკური სტრატეგიის კონტექსტში

ლოჯისტიკა დღევანდელ გლობალურ ეკონომიკაში აღიქმება არა მხოლოდ ტექნიკურ-საოპერაციო საქმიანობად, არამედ ეროვნული განვითარების სტრატეგიის განუყოფელ ნაწილად. ეფექტიანი ლოჯისტიკური სისტემების გამოყენებას შეუძლიათ შეამციროს საგარეო ვაჭრობის ხარჯები, გაზარდოს ექსპორტის მოცულობა და განამტკიცოს ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა. ავტორის აზრით, ლოჯისტიკა ქმნის დამატებით ღირებულებას, რომელიც გავლენას ახდენს მთელ ეკონომიკურ ჯაჭვზე - მწარმოებლიდან საბოლოო მომხმარებელამდე [3].

საქართველოს შემთხვევაში, გეოგრაფიული მდებარეობა ქმნის განსაკუთრებულ შესაძლებლობას ევროპასა და აზიას შორის დამაკავშირებელი დერეფნის ფუნქციის შესრულებისათვის. ავტორი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ქვეყნის სატრანსპორტო როლი მხოლოდ მაშინ არის რეალური ეკონომიკური უპირატესობა, თუ ინფრასტრუქტურა და მომსახურება სრულად შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს [7; 10].

2. არსებული მდგომარეობის ანალიზი საქართველოში

ბოლო ათწლეულში საქართველომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა ლოჯისტიკის სფეროში:

- აშენდა ახალი ავტომაგისტრალები,
- განახლდა სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის ნაწილი,
- გაფართოვდა ბათუმისა და ფოთის პორტები,
- განვითარდა საჰაერო ტრანსპორტის მიმართულებები.

თუმცა, მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, საქართველო ჯერ კიდევ ჩამორჩება რეგიონულ ლიდერებს - თურქეთსა და ყაზახეთს - განსაკუთრებით საბაჟო პროცედურების ეფექტიანობის, ინფრასტრუქტურის ხარისხისა და ლოჯისტიკური მომსახურების სანდოობის მაჩვენებლებით. OECD (2022) აღნიშნავს, რომ საქართველოს ლოჯისტიკის სექტორში სისტემური რეფორმები ჯერ კიდევ არასაკმარისია და მეტი ყურადღება საჭირო კოორდინაციის, ციფრული ტექნოლოგიების დანერგვისა და მდგრადი ტრანსპორტის მიმართულებით [8].

3. ძირითადი გამოწვევები

საქართველოს ლოჯისტიკური სისტემის განვითარების გზაზე რამდენიმე მნიშვნელოვანი პრობლემა იკვეთება:

- **ინფრასტრუქტურული შეზღუდვები** - მიუხედავად ინვესტიციებისა, გზებისა და სარკინიგზო ქსელი ვერ აკმაყოფილებს მზარდ მოთხოვნებს.
- **ადმინისტრაციული ბარიერები** - საბაჟო პროცედურები ხშირად იწვევს დროისა და ხარჯების მატებას.
- **ტექნოლოგიური ჩამორჩენა** - ციფრული პლატფორმები, ბლოკჩეინი, big data და IoT ფართოდ დანერგილი არ არის.
- **მწვანე ლოჯისტიკის ნაკლებობა** - საერთაშორისო ბაზრებთან ინტეგრაციისთვის საჭიროა, ენერგოეფექტურობის და ეკოლოგიური სტანდარტების დაცვა.
- **სახელმწიფო-კერძო თანამშრომლობის სისუსტე** - ბევრი ინფრასტრუქტურული პროექტი კვლავ მხოლოდ სახელმწიფო ინიციატივაზეა დამოკიდებული.

აღნიშნავენ, რომ ამ პრობლემების გადაჭრა კრიტიკულია „შუა დერეფნის“ ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის [8].

4. განვითარების სტრატეგიული მიმართულებები

- **სატრანსპორტო დერეფნების მოდერნიზება** - საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა ქმნის შესაძლებლობას იქცეს მთავარ სატრანზიტო ცენტრად. ამისათვის აუცილებელია გზების, სარკინიგზო და პორტული ინფრასტრუქტურის შესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან, ასევე საბაჟო პროცედურების გამარტივება.
- **ციფრული ტრანსფორმაცია** - თანამედროვე ლოჯისტიკა ეფუძნება ტექნოლოგიებს: big data-ის ანალიზს, IoT სისტემებს, სმარტ-ლოჯისტიკას. Ivanov et al. (2019) ხაზს უსვამენ, რომ Industry 4.0-ს პირობებში ეს კომპონენტები აუცილებელია კონკურენტუნარიანობისთვის.
- **მწვანე ლოჯისტიკა და მდგრადი ტრანსპორტი** - OECD (2022) და UNDP (2023) აღნიშნავენ, რომ მდგრადი ლოჯისტიკა მომავალში იქცევა არა მხოლოდ გარემოსდაცვითი, არამედ ეკონომიკური საჭიროებად. საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია ალტერნატიული ენერგიის გამოყენება, ნახშირბადის ნაკადის შემცირება და ენერგოეფექტური ტრანსპორტის დანერგვა.
- **სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობები** - ინფრასტრუქტურული პროექტების წარმატება დიდწილად დამოკიდებულია ინვესტიციებზე. სახელმწიფოს როლია სტაბილური სამართლებრივი გარემოს შექმნა, ხოლო კერძო სექტორი შეიძლება გახდეს ინოვაციური გადაწყვეტილებების მთავარი მომწოდებელი.

5. მოსალოდნელი შედეგები

თუ საქართველომ შეძლო აღნიშნული სტრატეგიების ეფექტიანად განხორციელება, შედეგი იქნება:

- საგარეო ვაჭრობის მოცულობის ზრდა,
- ახალი ინვესტიციების მოზიდვა,
- დასაქმების დონის გაუმჯობესება,
- ქვეყნის გარდაქმნა რეგიონულ ლოჯისტიკურ ჰაბად.

Rodrigue (2020) მიუთითებს, რომ რეგიონულ ჰაბად ჩამოყალიბება ქვეყნის ეკონომიკურ უსაფრთხოებასაც აძლიერებს, რადგან მას ზრდის საერთაშორისო პარტნიორობთან კავშირის ხარისხი.

დასკვნა

საქართველოს ლოჯისტიკის სისტემის განვითარების სტრატეგიული მნიშვნელობა განისაზღვრება როგორც ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობით, ისე გლობალური ეკონომიკური ტენდენციებით. ეფექტიანი ლოჯისტიკური სისტემა ქვეყნის გლობალურ კონკურენტუნარიანობაზე უშუალო გავლენას ახდენს. საქართველოსთვის ეს გამოწვევა განსაკუთრებით აქტუალურია, რადგან ქვეყანას აქვს პოტენციალი გახდეს სატრანზიტო ჰაბი ევროპასა და აზიას შორის.

კვლევის მონაცემების ანალიზით დგინდება, რომ ბოლო წლებში განხორციელებული ინფრასტრუქტურული პროექტები ქმნის მნიშვნელოვან საფუძველს, თუმცა სისტემური ინტეგრაციის, ციფრული პლატფორმების დანერგვისა და მწვანე ლოჯისტიკის განვითარების მიმართულებით კვლავაც საჭიროა რეფორმები. ავტორი ხაზგასმულად აღნიშნავს, რომ მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისთვის

გადამწყვეტია ენერგოეფექტურობისა და ეკოლოგიური სტანდარტების ინტეგრაცია ლოჯისტიკურ სისტემებში [5].

სტატიაში წარმოჩენილია, რომ საქართველოში ლოჯისტიკის სფეროს ეფექტიანი განვითარებას სჭირდება:

1. **ინფრასტრუქტურის მოდერნიზება და რეგიონულ სტანდარტებთან დაახლოება**, რათა ქვეყანა კონკურენტუნარიანი გახდეს სატრანზიტო დერეფნებში.
2. **ციფრული ტექნოლოგიების ფართო ინტეგრაცია**, რაც უზრუნველყოფს გამჭვირვალობას, ეფექტურ მონაცემთა მართვას და გლობალურ ქსელებში ჩართულობას.
3. **საჯარო-კერძო პარტნიორობების გაძლიერება**, რაც ხელს შეუწყობს ინვესტიციების მოზიდვას და თანამედროვე ლოჯისტიკური ჰაბების განვითარებას.
4. **მწვანე ლოჯისტიკის ხელშეწყობა**, რაც შეამცირებს გარემოზე ზეწოლას და დააკმაყოფილებს ევროკავშირის სტანდარტებთან დაახლოების მოთხოვნებს.

ამრიგად, საქართველოს ეკონომიკური სტრატეგია ლოჯისტიკის მიმართულებით უნდა ეფუძნებოდეს კომპლექსურ მიდგომას, სადაც ერთმანეთს აკავსებენ ინფრასტრუქტურული, ტექნოლოგიური და ინსტიტუციური რეფორმები. მხოლოდ ამ გზით შეძლებს ქვეყანა თავისი გეოსტრატეგიული მდებარეობის სრულფასოვან გამოყენებას და რეგიონში კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური ჰაბის ჩამოყალიბებას.

ლიტერატურა

1. ADB. 2022. Central Asia Regional Economic Cooperation Program: Transport and Logistics. Asian Development Bank.
2. Ballou, R. (2018). Business Logistics/Supply Chain Management. Pearson.
3. Christopher, M. (2016). Logistics and Supply Chain Management. Pearson UK.
4. McKinsey & Company. (2021). Digital logistics: The next frontier in efficiency. McKinsey Global Institute.
5. OECD. (2022). Green Logistics and Sustainable Transport. OECD Publishing.
6. Rodrigue, J-P. (2020). The Geography of Transport Systems. Routledge.
7. TRACECA. (2021). Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia Annual Report. TRACECA Secretariat.
8. World Bank. (2023). Logistics Performance Index. Washington, DC: World Bank.

Economic Strategy for Logistics Development in Georgia

Zurab Chaduneli

Abstract

For Georgia, as a country connecting Europe and Asia, the development of logistics represents a strategically important direction that determines economic growth rates, investment attractiveness, and competitiveness in global markets. The processes of globalization and the dynamic growth of international trade have significantly increased the role of efficient logistics systems, creating both opportunities and challenges for Georgia. Over the past decade, Georgia has made significant progress in developing transport and logistics infrastructure: new roads and railway lines have been constructed, and ports and air connections have been modernized. Nevertheless, challenges remain, including insufficient integration of transport corridors, lengthy customs and border procedures, low levels of technological adoption, and lagging in green logistics initiatives. This article analyzes the main directions of logistics system development and their impact on Georgia's economy. First, special attention is paid to the modernization of transport corridors and their alignment with international standards. In the context of "Black Sea Ports – Middle Corridor," Georgia has the potential to become a major hub, providing fast and efficient connectivity with Europe, the Caspian region, and Asian countries. Second, technological integration is a critical component. The adoption of digital platforms, blockchain technologies, smart logistics, and big data analytics significantly reduces operational costs and improves accuracy. These innovations can position Georgia as a regional leader in logistics services. Third, green logistics and adherence to environmental standards are gradually becoming an international requirement. For Georgia, promoting energy-efficient transport, utilizing alternative energy sources, and reducing carbon emissions are essential. These measures not only enhance the country's international image but also increase the competitiveness of its products in environmentally sensitive markets. Fourth, partnerships between the private and public sectors constitute a key strategic instrument. The state's role is to ensure a liberal and stable policy environment, while private sector involvement is necessary for infrastructure investments, innovative technologies, and service quality improvement. The study results indicate that the systematic development of logistics will not only improve external trade dynamics but also create new opportunities for the efficiency of the domestic market. Georgia has the potential to become a regional economic and logistics hub, significantly enhancing its geopolitical and economic role.

Keywords: Logistics, Economic Strategy, Georgia, Transport Corridors, Digital Technologies, Green Logistics, Investment Environment, Regional Hub.